

13. srpna – svátek svatého Hippolyta, patrona města Jindřichova Hradce

RELIKVIE SVATÉHO HIPPOLYTA A JEJICH NEKLIDNÝ OSUD

Latinské slovo „reliquie“ (v českém přepise „relikvie), přeloženo do češtiny, znamená zbytek, zbytek. Církev tím označuje tělesné pozůstatky svatých, v širším smyslu i věcí, které k nim měly bližší vztah, jako třeba oděv, nástroje k mučení a podobně. Křesťané ve starověku zacházeli s těly zemřelých, především mučedníků, s velkou pietou. Uctívání relikvií bylo zpočátku vázáno na hrob. Proto, např. za dob pronásledování, byly konány bohoslužby v katakombách, přímo nad hrobem mučedníka. Kvůli antickým zákonům o nedotknutelnosti pohřebišť byly pak veřejné kostely zřizovány bezprostředně nad hroby. Později byly ostatky přenášeny do kostelů, které v místě pohřebiště nestály, až se nakonec od raného středověku stalo závazným předpisem, že v každém oltáři musí být uloženy ostatky svatých. V době gotiky a baroka vznikaly různé relikviáře snadno přenosné (třeba v podobě monstrance) i hůře přenosné (prosklené rakve nebo truhly). Relikvie a jejich přítomnost byly pak někdy vnímány také jako nositelé nadpřirozených sil a záruky nebeské ochrany, což už někdy vůbec nesouviselo s pravověrnou úctou ke svatému, jak nás k ní vybízí Církev, ale bohužel mělo blízko k nejrůznějším pověrám a dokonce až k magii.

Neklidný osud ostatků svatého Hippolyta

Kdybychom v souvislosti s níže uvedeným textem brali doslova, přímo v tom fyzickém smyslu, tu starodávnou prosbu Církve, vycházející ze starozákonní knihy Ezdráš, totiž: „*Requiem aeternam dona eis, Domine, et lux perpetua luceat eis. Requiéscant in pace. Amen - Odpočínutí věčné dej jim (zemřelým), Pane, a světlo věčné ať jim svítí. Ať odpočívají v pokoji. Amen*“, museli bychom nutně dojít k závěru, že se to v případě sv. Hippolyta moc nevyplnilo, ostatky se velkého klidu nedočkaly a mnohokrát musely změnit své stanoviště. My však víme, že tato prosba Církve je myšlena jen v duchovním smyslu a netýká se pozemského těla zemřelého a jeho ostatků, ale pouze nesmrtelné duše, pro kterou vyprošujeme *nebeský odpočinek* (Kniha Moudrosti 3,3 nebo list Židům 3,7-4,11) a trvalé patření na *světlo Kristovo*, respektive na *světlo Nejsvětější Trojice* (2 Kor 4,6 nebo 1 Tm 6,16 nebo Jak 1,17). A tím je míněno i to *odpočívání v pokoji*, s přáním: *Amen – staň se!*

- ? 255 – snad v tomto roce došlo k pohřbení zmučeného těla vojenského velitele Říma, mučedníka Hippolyta, do katakomb sv. Kalista na Via Appia v Římě. Zde jeho ostatky přetrvaly 1373 let, pokud zde byly skutečně uloženy v roce 255

- 1628 – papež Urban VIII. daroval významnému knězi jezuitského řádu Mikuláši Lenticiovi ostatky několika svatých mučedníků, mezi nimi i sv. Hippolyta, z katakomb sv. Kalista. Tento jezuita s ostatky cestoval do svého rodného Polska, kde některé rozdál

- 1636 – jezuita Lenticius dovezl zbývající ostatky do Olomouce, kde byly dočasně uloženy a postupně rozdávány některým jezuitským kostelům v Čechách a na Moravě

- 1637 – díky proboštovi Dr. Ondřejovi Bartoloměji Fisírkovi (1633-1647) a hradeckému feudálovi Adamu Pavlu Slavatovi, kteří si přáli, aby město Jindřichův Hradec mělo také nějakého svého patrona – nebeského ochránce. Tak se k nám, díky jezuitům, dostaly také ostatky jednoho svatého, zcela náhodou právě sv. Hippolyta, který, pochopitelně, s naším městem před tím nikdy neměl nic společného. Již tehdy zřejmě byly světcovy kosti vloženy do sochy, vymodelované ze zvláštní hmoty v podobě lidského těla v životní velikosti (170 cm), oblečené do brokátového a hedvábného oděvu a opatřené i ozdobnými botami, s hlavou ozdobenou mučednickou vavřínovou korunou a ještě i korunou kovovou a v levé ruce držící ratolest zelené palmy, jako znak mučedníka. Socha byla položena na pevnou desku, potaženou červeným sametem, a pod hlavu postavy byl podložen červený sametový polštář.

- **1637** -23.8. byly již asi v této podobě ostatky sv. Hippolyta přivezeny do J. Hradce a přes noc umístěny do předměstského hřbitovního kostela Nejsvětější Trojice

24.8. ve slavnostním průvodu vneseny do bran města, slavnostně a okázale uvítány, potom byly v jezuitském kostele sv. Maří Magdaleny, ve zvláštní kapličce po pravé straně presbytáře, vystaveny k veřejnému uctívání

- **1680** – v kapličce při kostele sv. Maří Magdaleny zřízen nový oltář sv. Hippolyta a na něm uloženy jeho ostatky. V tomto roce řádil v J. Hradci mor a proto po náměstí a ulicemi města procházela prosebná procesí s ostatky sv. Hippolyta. Ty byly k uctívání také vystaveny v proboštském chrámu na oltáři sv. Hippolyta, který zde byl postaven již v roce 1657. Po odeznění moru se podobným způsobem po městě zase konaly děkovné průvody

- **1773** – došlo ke zrušení jezuitského řádu a proto i k odchodu jezuitů z Jindř. Hradce, pak probíhala jednání o zrušení kostela sv. Maří Magdaleny, včetně kapličky sv. Hippolyta a tak nutně vznikla potřeba odtud přemístit ostatky patrona města někam jinam.

- **1777** – jedním z posledních dekretů hraběte Prokopa Vojtěcha Černína bylo vyhovění žádosti městské rady a svolení, aby ostatky sv. Hippolyta byly přeneseny do farního proboštského chrámu. V rámci řešení správy bývalého jezuitského majetku to však tehdy vyžadovalo ještě schválení císařem Josefem II. ve Vídni.

- **1779** – císařským dvorním dekretem povoleno, aby ostatky byly přeneseny s tím, že se to musí uskutečnit v tichosti a co nejdříve. Na základě tohoto nařízení byly ostatky přeneseny z kostela sv. Maří Magdaleny do proboštského chrámu bez jakýchkoliv okázalostí. Protože nebylo možno ostatky vystavit na původním oltáři sv. Hippolyta, byly umístěny do Špulířské kaple.

- **1786** – tohoto roku je zaznamenáno, že ostatky jsou uloženy ve Špulířské kapli, dosud zvané kaplí Nejsvětější Trojice, na zde nově postaveném oltáři a proto se pak kaple od té doby nazývala kaplí sv. Hippolyta, snad jako vzpomínka na kapličku sv. Hippolyta při zrušeném jezuitském kostele sv. Maří Magdaleny.

- **1801** - 19.5. při velkém požáru města vyhořel i proboštský chrám, avšak oheň se nedostal do kaple sv. Hippolyta, takže jeho ostatky neshořely, prasklo pouze sklo na schránce a rozpustila se vosková maska na obličejí sochy. Ihned, jakmile bylo možno vstoupit do vyhořelého kostela, byly ostatky sv. Hippolyta přeneseny do zámecké kaple Svatého Ducha. Urychleně byla opravena také shořelá střecha na kostele sv. Jana Křtitele a tak již v září tohoto roku mohly byly ostatky přemístěny ze zámku do kostela sv. Jana, kde se pak v letech 1801-1810 včetně konaly i všechny farní bohoslužby. Na kterém místě zde ostatky stály, nevíme.

- **1811** – 1.ledna zahájeny bohoslužby v opraveném proboštském chrámu a přeneseny do něj ostatky patrona města, snad opět do kaple, která nesla jeho jméno

- **1817** – písemně je doloženo, že byla vyrobena nová dřevěná prosklená tumba pro ostatky sv. Hippolyta, to byl podnět k dalšímu stěhování ostatků. Do kaple sv. Hippolyta byl umístěn mariánský oltář a tak Špulířská kaple zase změnila název a stala se kaplí mariánskou, což trvá dodnes.

- **1820** – prosklená tumba s ostatky postavena v presbytáři proboštského chrámu ke zdi vlevo od hlavního oltáře, před epitaf Jáchyma z Hradce, a ozdobena kovovou mřížkou

- **1872** – zhotoven v gotickém slohu oltář Svatého Kříže a umístěn pod vítězným obloukem, tedy na rozhraní mezi presbytářem a střední lodí. Do tohoto oltáře byla vkomponována dřevěná prosklená tumba s ostatky.

- **1959** – podzim: oltář Svatého Kříže, včetně ostatků sv. Hippolyta, přenesen k hlavnímu oltáři a zde umístěn ke zdi po pravé straně presbytáře

- **1966** – listopad: v proboštském chrámu nově upraven liturgický prostor, v podstatě na stejné místo, kde do roku 1959 stával oltář Sv. Kříže, instalován středový oltář. Jako základ nového středového oltáře byla použita již dříve zmiňovaná dřevěná prosklená tumba, ze které však byly vyjmuty ostatky sv. Hippolyta a nově vloženy do spodní části již nepoužívaného „Božího hrobu“ (místo sochy Krista). Toto vše bylo postaveno k epitafu Jáchyma z Hradce, při levé zdi presbytáře, při čemž ostatky sv. Hippolyta s tímto epitafem nemají vůbec nic společného – a tento stav trvá dodnes.

Ostatky patrona města, které jsou nejen předmětem náboženské úcty, ale i vzácnou historickou památkou na naše předky z doby baroka, by si jistě zasloužily především odborně zrestaurovat, neboť na ztvárněné lidské postavě světce z roku 1637 a doprovodných textiliích se značně podepsal „zub času“. Určitě je nutné toto vše zachovat pro budoucí generace. Ostatky patrona města by si také pak zasloužily ve farním proboštském chrámu nějaké nové čestnější umístění v nově umělecky zhotovené prosklené tumbě a nebo je vrátit do jejich původní tumbě z roku 1817, která nyní slouží jako středový oltář (obnovit jeho prosklení), a tak se vrátit do dob prvokřesťanských, kdy mše svaté byly slouženy, jak bylo uvedeno již v úvodu tohoto textu, nad ostatky svatých mučedníků. **Svatý Hippolyte, náš nebeský ochránče, prosíme, přimlouvej se za nás i za naše město!**

zpracoval K.B.